XXXIII. év. Gyulafehérvár, 1910. április 21. 16-ik szám

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyfehérvár vár) címére reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre — — — — — — — — — — — — 8 Kor
Félévre — — — — — — — — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — — — — — — — 2 „

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Becsüljük meg egymást!

Irta: **Hangody István.**

Két, hatalmas küzdő tábor áll egymással szemben, az egyik az isteni kinyilatkoztatások jegyében küzdő katholicizmusz; a másik a különféle felekezetekből, vallástalanokból stb. összehordott tömör ellenzék, mint a katholicizmusznak vérszomjas ellenlábasa.

Hogy a nagy harcban, a két fél közül, végtére melyik marad a porondon győztesen, talán sokak előtt még belátháthatatlan. A mi meggyőződésünk azonban rendületlen, melyet a katholicizmusz fényes győzedelmébe helyeztünk. Krisztus Urunk nyilvánította ki: „Ég és föld elmulnak, de az Én igéim el nem mulnak!“ A katholicizmusznak tehát — isteni parancsra — győznie kell!

Nekünk katholikusoknak azonban, úgy egyen-egyen, mint összesen, nagy és fontos kötelességeink vannak. Különösen most, a harc tüzében. S ez nem más, mint, tekintettel az egy — fenséges célért való küzdelemre: tömörítsük erőinket; becsüljük meg egymást! Ne csináljunk az Egyház küzdelméből is alacsony magunkközötti egyéni harcot, személyi politikát.

Arról a sajnálatos féltékenységről, türelmetlenségről szólunk, mellyel legfőbb fegyvereink, a katholikus sajtó-organumok egymás iránt viseltetnek. A néppárt (Alkotmány) üti a ker. szocializmust (A Nép), ez utóbbi viszont üti az előbbit. Elkerült lábalól egyik veterán lapunk a „nagy idők tanúja“ (Magyar Állam), mert „48-as“ mert lenni. Igy az országos sajtó-szerveink. A vidéki kisebb lapok torzsalkodásairól meg egyenesen ne beszéljünk. Ha egy vidéki lap szellemi körzetében, egy másik, bármily jó szándékkal is, születni próbál, már embriojában megöli öt a féltékeny testvér sárga irigysége. S ha mégis megszületni merészel, élete nem lesz hosszabb a tiszavirágénál. A meglevők sem kezelik valami keztyüs kézzel egymást. Mindenik talál a másikon csipni valót, nem gondolván meg azt, hogy eme gyatra kacérkodásnak maga a katholicizmusz issza meg a levét.

Az eszközt mindenkor az elérendő cél természetéhez mérten kell megválogatni. Mennyivel természetesebb s üdvösebb volna tehát, ha lapjaink a testvérharc helyett, egy közös akcióban állapodnának meg s egyesült erejöket a közös ellenséggel éreztetnék. De meg Krisztus Egyházának diadaláért, — legyünk csak egészen őszinték — igy nem is lehet eredményesen küzdeni. Maga az Eszme, amelynek szolgálatában állunk, nem engedi meg ama nemtelen eszközökkel való féktelen tülekedést, melyet lapjaink (és itt adassék tisztelet a csekély számú kivételnek) egymással szemben támasztanak.

Megengedjük, hogy „taktikai“ (mondjuk úgy) ellentétek a kivihetőség és meg-

TÁRCA.

Válasz.

Madame Chryzanthémt egykor ismerém...
Szivünk egy érzéssel vala telitve...
És álmodánk az élet tengerén
Derűt... egy „égi“ embertől lehintve...

S feledve minden égi más lakót,
Szivem virágit mind elébe vittem
S amit csak kertem diszben adhatott...
Május vala... s csak egyszer... jól em-
[lékszem.

S mert mást tevék az égi Szűz elé,
Ép' célnál veszték minden éket el én
S mindent, .·. mi éltem édessé tevé.
Május vala... Régóta siratom én,
Hogy Pátronámnak én elébe tevém...
... (ki még csak földi lény)...

M. Sans Gêne.

Halottak hazája.

Irta: **Ádám Éva.**

Napi hirek között néhány sort olvastam, ami megragadta figyelmemet.

Rómában a biboros-vikárius megtagadta Fereiro Jose Augusto, Kosztarika szentszéki követe holttestének egyházi beszentelését, mert Fereiro végrendeletileg úgy intézkedett, hogy a holttestet égessék el.

Nem fogom a vallási és egészségügyi kérdéseket szembeállítani ezúttal, a gyászszertartások történetéről se irok, pedig nem érdektelen, hogy az ókori pogányvilágtól napjainkig, hányféle változata volt és van a különböző népeknél ennek a szomorú aktusnak. Való igaz az, hogy a túlvilági életről való meleg, eleven hit, vagy miszticizmussal teljes legenda mindig fokmérője volt a kulturának, az értelemnek.

A fennti kis hir, — amely újból igazolja, hogy a katholikus egyház mennyire elitéli a halottégetést, — eszembe juttatta a világhires, milanói krematóriumot; ezt én pár hónap előtt olyan nagy érdeklődéssel tanulmányoztam.

Valamikor leirást olvastam a halottégető kemencéről. Kár, hogy nem emlékszem, ki irta, mert bűbájos szépen volt ismertetve. Valami rajongó poéta irhatta, ragyogó fantáziával. Hiszen felcsigázott képzelettel olyan sok szépet lehet irni! Azonban ma már útleirásokban se lehet jobbra-balra hazudni, mert egyet gondolnak az ismerősök és elmennek megkeresni, hol is van hát az a csuda?!

Az a leirás a krematóriumról egészen megbabonázott akkor. Valami szent, nagy fehér láng kisért mindenütt; mintha fehér tüzből virágok szikráznának és elboritanák a koporsóban alvót. A modern csudák és az ezeréves pogány máglyalángok a lelkemig értek és én úgy szerettem volna már ott égni, égni és annyi költészetet láttam ebben.

Aki sokat dolgozik, megérdemli, hogy sok öröme legyen. És én egy forró nyári estén ott áltam a milanói világhirü Dóm tetején, ahonnan belenéztem a kék távolba, ahol az olasz ég a Vezuv és a Montblanc vállain nyugszik.

Aztán megpihent a lelkem Milanó fölött. A nyári este párába vonta a Sforzák birodalmát és a Dóm tetejéről nézve olyan volt Maj-

ELSŐ SZENT ÁLDOZÁSI EMLÉKKÉPEK,
valamint mindennemü szent képecskék
legnagyobb választékban, különféle alakban és a legszebb kivitelben, magyar, német vagy tót szöveggel a legjutányosabb árban kaphatók
Buzárovits Gusztáv könyvkereskedésében **Esztergomban.** — Mutatvány-képek és árjegyzékek ingyen és bérmentve.

valósíthatás szempontjából merülhetnek fel, sőt talán kell is ilyeneknek felmerülni, de ezt soha sem szabad az egy, azonos elvek megölöjévé degradálni. „Több út vezet Rómába“ tartja a közmondás. Sohse jusson eszünkbe a más úton haladókat lekicsinyelni, mert könnyen megeshetik, hogy velünk egy időben, sőt talán nálunknál hamarább érnek a kivánt célhoz.

A türelmességnek és a testvérharcos megbecsülésének igen szép tanujelét adta a Közmüvelődés, a többi között akkor, midőn a hazai összes kath. lapok lajstromát leközölte. De nemes felhivása már csak a pusztába kiáltónak szava maradt. Alig egy-két lap utánozta. A többi agyonhallgatással tüntetett. Nohát igy nem lehet egységes, eredményes a küzdelmünk. Minél több és erősebb sajtó-organumunk küzd, annál biztosabb a győzelmünk. Katholikus lapot terjeszteni elsősorban a katholikus sajtó hivatása!

Nézzünk csak végig az ellentábor sorain. Nem látjuk-e azt az áldozatkész, egymást megbecsülni tudó, összetartó erőt, mely a különféle idegen elemeket az Egyházunk elleni harc hevében oly mesésen eggyé olvasztja?! Nem önti el arcunkat a szégyenpír, amikor az egyházellenesek egymásnak dicshimnuszokat zengve bennünket gyalázna? Nem fáj nekünk azt az áldozatkészséget látni, mely a túloldalon egy-egy sajtó-organum megteremtésére százezreket produkál? És nem sír a lelkünk, amikor az ellenes sajtó testvér-harcunkat világgá kürtöli, rajtunk kacag s végvonaglásunkat ordítja?

Nem úgy! Katholikusok! Becsüljük meg egymást! Legyen összhang a katholikus sajtóban. A közös akcióban szorítsunk testvérjobbot. Lapjaink ne üssék a velünk egy célért dolgozó, de talán más csapáson haladó testvér-lapokat. Gondoljuk meg, hogy bár más-más úton, de mindnyájan Rómába sietünk. S a két tábor közül a miénk lesz a győztes.

Széljegyzetek.

Imádkozó kortesek.

En gros folyik mostanában mindenfelé az istenadta nép megdolgozása, vagy mint liberális nyelven szokták mondani „felvilágosítása“ a kerületekben. Különösen a szintiszta kath. kerületekben látunk ilyenkor imádkozó korteseket és jelölt urakat, akiknek csodálatos módon megnyilnak füleik a választási kámpány idejében, s előbb meghallják a templomba hivó, Urangyalára figyelmeztető harangszót, mint az egyszerü, máskor „sötétfejü“ nép, melyet most a munkapárt, vagy az egyházellenes, liberális Just-párt zászlói alá akarnak terelni. Az istenadta nép pedig csupa száj lesz az elképedéstől. Ritkán, vagy talán sohasem látott nagyvárosi urakat a nyilt utcán harangszóra levett kalappal imádkozni.

Ime! mire képes a képmutató ember, mikor maszlaggal akarja megnyerni a nép szivét az egyházra és hazára egyaránt veszthető elveknek, politikának. Ezek az urak, kik a kaszinóban, megyeházán és a parlamentben az imádkozó kath. egyház ellen dörögnek sztentori hangon, akik „sötét, középkori bigottériának“ tartják a búcsújárásokat, s nevetségesen hátborzongató látványnak az „imádkozó, együgyü parasztot“, mikor az a város forgatagában is — meghallván az Urangyalára intő dél-esti harangszót — hivő lélekkel veszi le kalapját, s keresztet vetvén magára elmondja az örökszép angyali köszöntést — ezek az urak most behódolnak a „bizottságnak“. Imádkoznak a paraszt előtt. Higyjék el jelölt és kortes uraim, hogy ez a módja a parasztfogásnak fölötte becstelen. És eredménytelen is lesz mindaddig, mig életükkel, tetteikkel be nem bizonyitják, hogy önök igazán jó katholikusok.

Nem kell tehát felülni mindenkinek. Főleg az imádkozó (máskor egyháztipró) liberális uraknak nem. Cavete!

Üres póz.

Görcsöni Dénes, a városunkban is széles körben ismert fővárosi tanár hónapokkal ezelőtt vádat emelt Marczali Henrik (izr.) egyetemi tanár úr ellen. A vád alapját az a közjegyzőileg hitelesitett okmányokon felépült tény képezi, hogy a tisztelt egyet. tanár úr valami Singer Arthurnak hetekkel azelőtt megmondta a doktori szigorlaton felteendő kérdéseket. Az egyetemi tanács hosszú vizsgálat után beigazoltnak látta a vádat. Marczali tanár urat megrótta, a Singer doktorátusát megsemmisitette. Görcsöni tehát igazolva van.

Ez eddig nem volna fontos. De tessék csak megfigyelni a szabadkőmüves zsidó sajtót. Berzenkedik. Rugkapálózik. Nem akarja látni a Marczali bünét, hanem klerikalizmusnak behódoló egyetemi tanácsról, inkvizicióról dörög rémületesen. Nem csodálkozom rajta. Szörnyen kellemetlen lehet ugyanis az, mikor egy dédelgetett hitsorsos, háromfontos testvér szemfényvesztő karierje disztelen véget ér. A tudomány krajzlerosait, mikor tetten érik az igazság kérlelhetetlen pénzügyőrei, nemcsak a boltban, hanem az egész gettóban nagy a megrőkönyödés. Innen a lárma, a gezéresz, a mentegetés.

---

land, mintha álomkép lenne. Csakugyan jó lett volna ott fenn aludni ezen az éjszakán. De az ezer szobor között is meglátják az embert a templomőrök és menni kell. A Dóm tetejéről vezető nélkül meg lemenni sem tudna az idegen.

Még egy utolsó pillantást vetek és a leszálló alkonyban valamit még észre vesz a szemem.

— Hát az és az ott mi? — tudakolom lázasan.

— A temető és a krematórium.

Temető! Milanói temető! Maga a legtökéletesebb müvészeti kiállitás. És a krematórium a fehér tüzvirágokkal . . .

Ezen az estén szinházban voltam, de mindig a krematórium volt eszemben. És annak a régen olvasott leirásnak feltámadt minden emléke bennem.

Másnap mentem el. Forró nap volt. A villamoskocsi szinte égetett. Hatalmas térre érkeztünk. Valahonnan a város más részéből is akkor érkezett a térre, velünk szembe, egy villamos kocsi. De mi az? Ime: a modern nagyvárosi élet egy megdöbbentő furcsasága. Gyászvillamos. Fekete, komor, néma kocsik, fekete emberek, fekete koporsó és rohan a palotasorok közt, a világváros zajában. Szinte ijesztő látvány, annyira furcsa. A vonat bekanyarodik a temető kapüján, mely egymagában egy impozáns épület. Azon túl van a halottak hazája. A milanói temetőnek minden rögét megszentelte a müvészet. Egyszer mesélek erről a fekete birodalomról, ahol minden fehér.

A krematórium ott van mindjárt a temető bejáratánál. Hatalmas, nagy ház, széles lépcsőzetü feljárattal, akárcsak egy nemesi kúria. Csak a magasba nyúló kémények beszélnek valami másról. A lépcsőkön túl tágas, nagy terembe érünk. Ha jól emlékszem: padlója vörös tégla vagy terrakotta szinü kő lehet. Falai fehér porcellánból, arany cirádákkal, virágdiszszel. Rövidlátó szemem később fedezi fel, hogy mindez nem épitészeti diszitmény, hanem: temető a falban.

A fehér porcellánon szabályos, úgy felméteres nagyságú, kockaszerü vonalak vannak. Minden ilyen kockatábla egy kis üreget fed a falban, hol az elégetett porok szépen kitisztitva, urnába téve nyugodnak a kitisztitó tüz után. A táblákon nevek, arany feliratok. Ezekre a sima porcellán vagy márványlapokra viszi és teszi virágját az, kinek halottja van. Tiszta, világos, nagy csarnok ez. Benne siri csend. Egyik oldalán a teremnek négy hatalmas, fekete vasajtó van. Szinte a menyezetig érnek. Egyenruhás, komor temetőőr áll előtte. Hiába kérdezzük, nem felel.

De néhány lira szerencsésen meghozza a hangját! Elmondja, hogy a vasajtók mögött vannak a tulajdonképeni halottégető kemencék. Szigorúan tiltva van ezeket megmutatni, de a mi őrünk körülnéz óvatosan és mivel senkit sem lát felebbvalói közül: a vasajtó zárját fölnyitja és az ajtó nesztelenül felszalad. Alig egy pillantást vethetek az üregbe. Hosszú, keskeny, sötét nyilás. Ha már nem láthatok, legalább a kezemmel akarok tapasztalni. Benyulok a kemencébe gyorsan. Tisztára söpört alapja, úgy rémlik, mintha tégla volna, de valami egyéb lehet, ami kibirja azt a rettenetes hőfokot, mely azonnal vegyi alkatrészeire bontja a testet. Itt már a fizika törvénye beszél. Kezem valami sikos, zsiros tapintatot érez. Talán a kemence anyaga, talán emberi élet emléke.

Négy kemence van. Hármat megmutat az őr. A negyedik ajtót nem nyitja fel. Ragályos beteget égettek és még nem fertőtlenitették, — úgy mondja az őr. A holttest mind a négy kemencén átmegy. Mire innen kikerül, ott marad a ruha stb. salakja s ami maga az ember volt valaha, vegyi sajátságánál fogva tisztán különválik és lepecsételt urnában, nyugvó helyére teszik.

Azután láttam, hogy a kemencéktől balrá, valami kis szobaféle van, hol néhány pici kis gyermekkoporsó állt. Miért? Nem tudom. Sajnos, hogy az ember rövid idő alatt nem tudhat meg mindent. Egész csarnokok, termek szolgálnak az urnák befogadására. Mellette irodák és hivatalos helyiségek vannak. Itt szivesen megmutatják az embert, halála után. Üvegszekrényben, nem tudom mily célból van kitéve, látható pld. hogy egy anyának és gyermekének testéből mennyi anyag marad.

Elgondolkozva álltam ott. Szerettem volna hivni azt a régi valakit, aki egyszer a krematóriumról oly szépen irt, hogy sohase feledtem el. Hivni akartam, hogy jöjjön és mutassa meg nekem a fehér tüzek szépségét. Én nem láttam egyebet rettenetesen reális, fizikai törvényeknél.

Kerestem a lelket, melyre mindez nem vonatkozik. Igazán nem tudom, a temetők poézise-e szebb, vagy a fehér lángok fénye?! De ez is, az is csak az anyaggal bánik el.

Gyakran visszaképzelem magamat alkonyba vesző estéken a milanói dóm tetejére és látom, érzem, hogy temetők és krematóriumok fölött, erdők, fák, tájak, hegyek, tengerek fölött szabadon száll az emberek lelke a végtelenbe.

De hiába, kitünt, hogy Marczali úr „tudományos“ értékének elbirálásával óriási diferenciák merültek fel.

A kiábrándítás szükségét régóta belátta mindenki, de a mütőkés kezelésére nem akadt eddig biztos kéz, bátor elszántság, egyenes, nyilttekintetü szem. Most végre kérlelhetetlen emberére akadt Göresöniben. És az operáció vakmerően, de fényesen sikerült. A közvélemény ámulva veszi körül Göresönit, s megilletődött szívvel mondanak neki századok és ezrek hálás köszönetet. Most már tisztában vagyunk Marczali Henrik tanár úrnak katedrájával is. A vizsgálati eljárásról táplált felfogásával is. De még azzal is, hogy zsebredugott kezü pózolásával, s annyira komikus, angolos flegmával ma már csak sajgó fájdalmát kendőzi. Olyan fügefa levél féle az a lepel, melybe az „interjouvok“ és „nyilatkozatok“ segitségével bujni akar. Üres póz az egész, melyet mindenki megért és senki sem vesz már rossz néven.

Azt hiszem, a szemita-szellemü csepürágóknak nem lesz többé ideálja az az atléta, akinek sulyzóiról kitünt, hogy csak papirmaséból vannak.

•

Egy nagy igazság: rólunk.

A „Szombat“ c. lap a mult héten oly merész cikket közölt a kath. sajtó terjesztőiről, s apostolairól, hogy azt szó nélkül nem hagyhatjuk. Valóban nagy merészség és mondjuk ki, szemérmetlenség kell ahhoz, hogy egy kis zsidólap 10 millió katholikus magyart merjen kigúnyolni. No, de halljuk csak a lap kirohanását: „ . . . Új sajtóvállalatok szele fujdogál az országban, s hangoztatja a sajtó elzsidósodását. Dühöngenek ellenünk, mert nem képesek velünk lépést tartani. Mindent a zsidó liberális sajtóra fognak és mégis a liberális sajtó kormányozza, irányítja minden lépteiket. Mi büszkén, felemelt homlokkal állunk e támadásokkal szembe, s örömmel jelentjük: igenis, a sajtó elzsidósodott. A müvelt zsidóság észrevette a sajtó fontosságát s éppen ezért meg is alapította azt. Nem szégyeljük bevallani, hogy első nagyobb sajtóvállalatba a zsidóság fogott. Zsidó pénz, zsidó szellem szülte a sajtót. És ezt nem fogják tudni feltartóztatni, mert mi szükséges a sajtóhoz? Két dolog. Először: Pénz, pénz, pénz. Másodszor: ész, ész, ész. És a sötét lovagok ezekkel nem rendelkeznek . . .“ Igy gúnyol bennünket egy héber lap. De valljük meg őszintén, hogy e sorok közt egy nagy igazságot is találunk: ami indolenciánkat! Ha nem küzdünk ez ellen a förtelmes sajtó ellen, idővel teljesen kiszorít bennünket az országból. Pedig megfordítva kellene lenni. Sapienti sat!!

Ypsilon.

Justh Gyula Erdélyben.

Justh Gyula, a kuruckodó pártvezér most járja be az erdélyi választókerületeket. 18-án indult. Eddig benézett Marosvásárhelyre, Gyergyószentmiklósra. A további programm: 20-án Csikszereda; 21-én délelőtt Csikszentsimon és Csikszentmárton, délután Sepsisztgyörgy; 22-én Kézdivásárhely, Kovászna; 23-án Illyefalva, Árkos, Nagyajta; 24-én Székelyudvarhely, Oláhfalu; 25-én Oroszhegy, Zetelaka, Okland, Székelykeresztur; 26-án Nagyenyed; 27-én Kolozsvár; 28-án Bánffyhunyad. És vissza a műhelybe: Pestre. Ha Justh csak mint pártelnök járt volna erre, ez nem volna fontos. De erre járt a hirhedt liberálizmusz exponált fókolomposa. Vannak-e ott lent a székelyföldön öntudatra ébredt katholikus emberek? Ha vannak, megkérdezték-e őkegyelmességét: hogy tulajdonképen mit is ért hát azalatt a makói ukáz alatt, mellyel „le fogja hengerelni a klerikálizmuszt“?

A lapok hiradása szerint kiséretében van a többek között két liberális fókorifeus: Hock János és gróf Batthyányi Pál, levitézlett zalai főispán. Az elsőről érdemes megjegyezni hogy kath. pap létére ember-emlékezet óta nem emelt szót katholikus sérelmek érdekében sem az országgyülésen, sem a pesti városházán, ahol bizottsági tag, de annál többet szónokolt a Vázsonyi oldala mellett. Batthyányi Pál grófnak pedig két nagy érdeme van. Iglói képviselőjelölt korában határozottan és nyiltan követelte programmbeszédében a felekezeti népoktatás eltörlését. Nagykanizsán pedig a szociáldemokratákkal (48-as létére) szövetkezve gyalázatos támadást intéztetett a magyar katholicizmusz diadalmas zászlója ellen, Zichy Nándor fia ellen, Zichy Aladár ellen. Legnagyobb érdeme pedig, hogy a keresztény politikát akarja megbuktatni Zalaegerszegen.

Mindez természetesen predesztinálja őket arra, hogy szintiszta kath. székelyföldön hazafias jelszavak örve alatt propagandát csináljanak annak a Justh-párti politikának, melynél az Egyházra nézve vészthozóbb politika — nincs. Igaz, ott van a programmban a kath. autonómia, de csak szemszürásból. Justhtól még nem hallottuk, hogy a kath. ügyekben szót emelt volna. Ezután se fog. De a hazafias, függetlenségi érzelmü székelység többet követel. A nemzeti követelésről le nem mondva, hangos szóval követeli kath. iskoláinak megvédelmezését, Szent István koronája iránt való föltétlen tiszteletet, országunk keresztény jellegének megóvását, végül késhegyig menő harcot minden egyháztipró törekvés ellen, a szekularizáció ellen.

Nincs okunk kételkedni benne, hogy a dévai, udvarhelyi, oláhfalusi, Székelyudvarhely városi Justh-párti jelöltek személye e tekintetben garanciát nyujt, de a többiben ép úgy, mint Justhban és kisérőiben, kételkedünk. Vajjon kértek-e a székelyföldi katholikusok vezetői biztositékot — irásban vagy szóban — arra nézve, hogy képviselőik a következendő nagy kultúrharcban egy szálig a jogtalanul megtámadott Egyház oldalán fognak állani?! Hiszen kérem, itt életkérdésről van szó. A szabadkőműves vármegyék (mert már ilyenek is vannak) szekularizációs kérvénye már várja az uj képviselőházat. Vajjon mi leszünk-e többségben, vagy az egyházrablók. Nehéz kérdés. Épen azért az ország legkatholikusabb vidéke kell, hogy felemelte légyen szavát eme nehéz napokban.

Vétkes nemtörődömséggel határos mulasztás lett volna a liberális fővezért az egyházpolitikából egy kicsit meg nem leckéztetni. Különösen Csikszentmártonban! Mert utóvégre is a becsületes székely népnek joga van ahhoz, — hogy amit az édes anyatejjel magába szitt — egyháza és hazája iránt való szeretetét a képviselő tiszteletben tartsa, lábbal ne tiporja egyiket se. Mert akkor az öseihez örökre hív székely bosszuló öklét felemeli és az egyház-, vagy hazaárulókra kegyetlenül lesújt.

—*y*.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

Szükséges tudnivalók a püspöki bérmakörút alkalmából.

Lapunk mult évi április 29-én közrebocsátott 17. számában kiadtuk volt mindazokat a hasznos útbaigazításokat, amelyek a püspöki bérmakörút rendjében igen kivánatosak. Most az előzőkhöz még ezeket adjuk hozzá, s igy egy rendjén végezhető bérmakörúthoz szinte teljes utasitásaink lesznek:

Püspök urunk egy helyt a bérmálás szentségének kiszolgáltatására rendesen egy napig marad. Megérkezése rendesen d. u. 4—5 óra közt történik. Az ünnepélyes fogadtatás lehetőleg a templomhoz közel megy végbe, — időnyerés szempontjából és a nagy por elkerülése végett. Banderium és lövöldözések lehetőleg mellőzendők, hogy a sokadalomban megvaduló lovak kárt ne tegyenek.

Az absolutio pro defunctis alatt a papság respondeál, csak a „Libera“-t éneklik magyarul a hívek. Májusban a Boldogságos Szent Szüznek litániáját imádkozzák, utána antiphona magyarul énekelve, míg a „Tantum ergo“ és „Genitori“ lehetőleg az iskolás gyermekek által előadva.

A bérmálandók gyóntatása lehetőleg az előző napon a szomszed lelkészek bevonásával elvégzendő, s igy a megérkezés estéjén a gyónásban inkább a felnőttekre kerül a sor, akik a pápai áldással járó teljes bücsüban részesülhetnek. A hívek gyóntatása 8.-ig, az esti harangszóig tart.

A bérmálás másnap reggel 8 órakor püspöki csendes misével kezdődik, amely szentmise alatt a nép énekel. (s nem a kántor egyedül.) Szentmise végén van a pápai áldás. Ezután a helyi lelkésznek húsz percig tartó szentbeszéde és az isteni erények fölkeltése.

Bérmálás előtt van a főpásztor allokúciója. A bérmálás mindig kint a templom kerítésében történik.

Bérmálás után van közvetlenül az iskolás gyermekeknek hittani vizsgálatja. Ezután következnek a tisztelgések.

Rövid ebéd van pont délben. (A község vezetői meghivhatók.) Az ebéd lehetőleg a szabadban legfeljebb egy óráig tart. Utána 2-ig együtt maradhat a társaság rekreációra (alkoholnélkül.) 2 órakor van még esetleg iskolalátogatás. Indulás délután 3—4 óra közt.

A főpásztor óhajtja, hogy az iskolás gyermekek mind bérmálkozzanak; az I.—II. osztályosok, akik még szentgyónást nem végeztek, ezen alkalommal végezhetnék első szentgyónásukat anélkül azonban, hogy az első szentáldozáshoz járulnának, amelyre a felsőbb osztályok növendekei később jó előkészület útján vezetendők.

Az Anyaszentegyháznak ugyanis az a gyakorlata, hogy a bérmálás szentségében részesitendők mindazon gyermekek, akik a jót a rossztól már meg tudják különböztetni és a hitnek elemi ismereteit már elsajátitották, imádkozni tudnak. Azért tehát lehetőleg legyőzendő a szülőknek eléggé nem fajlalható eljárása, amelylyel gyermekeiknek bérmálását jó késére halasztani szokták.

A kis gyermekek (hat éven aluliak) csak azon esetben vezetendők a bérmáláshoz, ha betegségük vagy gyengeségük miatt hosszabb életükhöz nincsen remény.

Kérjük-e a breviárium megrövidítését?

Az „Egyházi Közlöny“ a legutóbbi (15.) számában egy nagyon régi s már ezerszer megvitatott kérdésről is tárgyal. „A papnapi imája“ cimen ketten is hozzászólnak ahhoz a kérdéshez, hogy a papi officiumot szükséges lenne-e egy kissé megrövidíteni, vagy nem? Az egyik azt óhajtja, hogy legalább is a vasárnapi „de ea“-s officiumokat s még a többi hosszú officiumokat is jó lenne legalább úgy megrövidíteni, mint a husvéti officiumot, mert igy a breviárium mondás kevesebb lenne nekünk is, meg az Úr Istennek is és hozzá még kevesebben is mulasztanák el. A másik hozzászóló azonban nem óhajtja a megrövidítést, „mert —

amint irja — ha naponkint tölthetek egy-egy órát barátaim között a kaszinóban, vagy ismerőseim lakásán tarokk-partival, beszélgetéssel, miért zügolódnám a papi ima kötelezettsége ellen, amely egy napon sem vesz többet igénybe egy óránál?"

Tudva azt, hogy az „Egyházi K." nem jár minden egyes papnak, míg a „Közmüvelődést" átlag minden erdélyi pap elolvassa, jónak láttam ezt a kérdést a „Közmüvelődésben" is szóvá tenni.

Sokszor hallottam már fiatal és öreg papoktól egyaránt, hogy borzasztó terhes a breviáriumozás, mert igen hosszú ami „rövid imánk". Hát ez tény! Mert a napi breviariumot úgy elmondani (s nem elhadarni!) ahogy azt a morális is előirja: pie, attente, devote, nem egy órai munkát ad ám, — amint azt a fentemlitett második hozzászóló úr nagy nyomatékkal hangsulyozta —, hanem közönséges officiumnál az „Aperi"-től a „Sacrosanctae"-ig minimum $1^1/_2$ s feriális és vasárnapi „de ea"-s officiumnál minimum két (2) órát vesz igénybe. S meg vagyok győződve afelől, hogy aki ennél hamarább elmondja az officiumot (a husvétit kivéve!) az nem elmondja s annál kevésbbé imádkozza, hanem ledarálja, elhadarja. A ledarált imából pedig neki sincs haszna s Istennek sincs semmi öröme. No, de ha olyan hosszú az officium és minden „hora"-val felérő résznek elmulasztása súlyos bűnterhe alatt kötelez, mit tegyen akkor az ember? Ledarálja-e szolgailag, vagy kérje annak megrövidítését? Szerény véleményem szerint sem egyiket, sem másikat nem kell, nem illik megtenni. Ha minden pap legalább úgy mentaliter és memorice egy kis napirendet csinálna magának, amelyben a breviáriumozást (Vesper. compl. et anticip) vacsora előtt 6 órától 7-ig terjedő, avagy vacsora után 8 órától 9-ig terjedő időre tenné és azt a szigorú lelkipásztori teendőktől eltekintve (hirtelen előforduló beteg providealás v. keresztelés!) vas következetességgel betartaná és reggel nem várná, hogy „Jam lucis orto sidere" a nap a hasára süssön, hanem $^3/_4$5-kor mindig felkelne s 5 órától $^1/_2$6-ig a horákat elmondaná, akkor nem kellene elhadarnia soha a szt. officiumot! Hiába mondja bárki is, hogy a nagyobb plébániákon nem lehetne ezt a napirendet igy betartani, mert az ember mindig ki van téve annak az esetnek, hogy gyóntatni (provideálni!) hivják! Mert bár tény, hogy a pap ennek az eshetőségnek még az emlitett időben is mindig ki van téve, de azért nem mindig hivják ám s pláne olyankor vajmi ritkán. Tehát egyes esetektől eltekintve nagyon szépen meglehetne az emlitett breviáriumozást tartani. Ismertem egy káplánt, akinek — szinte hihetetlen, de úgy van! — 30—32 hivatalos tanitási órája volt, azonkivül téli időben este 8—9-ig a legényegyesületben volt, gyóntatott, prédikált (nagyon gyakran s mindig kidolgozott beszédet mondott!) és az emlitett időben mégis pontosan el tudta végezni officiumát. Tehát nem lehetetlen, csak kötelességtudó és munkaszerető papi lelkek kellenek, kik nem azért óhajtanak a szemináriumból kiszabadulni, hogy ne kelljen annyit és olyan pontosan dolgozniok.

De aztán panaszkodni sem illik a sok breviáriumozásért s annak megrövidítését kérni, egyik-másiknál elismerem, hogy jogos, de átlag bizonyos lustaságra vall. Szinte megbotránkozással hallottam annak idején, hogy pláne a tanárpapok óhajtották leginkább a breviárium megrövidítését; sőt olyanról is hallottam, ki szerette volna, ha teljesen felmentik a breviárium mondás alól. Már pedig, ha valakitől meg lehet követelni, hogy a breviáriumot ne csak elmondja, hanem, hogy pontos időben mondja el, akkor az a barát- és a tanárpap. Ha pontos időben lefekszik és pontos időben fel is kel az a tanárpap, nemcsak, hogy a breviáriumát végezheti el pontosan, hanem még egy fél óraeskát elmélkedhetik is mindennap, amit a lelkészkedő papság — átlagban véve — egyáltalán nem tehet meg! Nagyon jól ismerek olyan tanárpapot is, kinek napirendje úgy van beosztva, hogy este 6—7-ig anticipál s reggel pont 5-től 6-ig mondja a horákat s végzi az elmélkedést. De nagyon természetes, hogyha valaki léha vagy legalább is nem nagyon komoly társaságban elpazarolja drága idejét, akkor mindig hátrálékban van az Istennel való társalgásban.

Aztán azért sem tanácsos a breviáriumot megrövidíteni, mert — valljuk be őszintén — a breviáriumon kivül aránylag amugy is feltünően kevés magánimát végezhetünk. Illik tehát, hogy legalább a breviáriumozással pótoljuk ezt a hiányt. Szégyen volna, ha a közönséges hívők többet imádkoznának, mint a papok. Sokan azt szokták mondani: ha az egyház kevesebbre szabná a papi zsolozsmát, bizonyára nem hanyagolnák el annyian, mint most! Dehogy van! A lustaságnak nincs határa. Mátyás király lustái állitólag még akkor sem mozdultak meg helyükről, mikor a ház égett fejük felett. A lusta lelkiismeretlen papnak hagyjanak fel két „Miatyánkot" csupán s még azt is elhanyagolja. A kötelességtudó, lelkiismeretes papok eddig sem hagyták el a breviáriumot s ezután sem fogják elhagyni azon a cimen, hogy hosszú. Érzik ugyan, hogy biz' az nagy teher hébe-korba, de azt is átérzik, hogy csak „per ardua ad astra" juthatnak az ég felé. S ha olykor-olykor nagy nehézségekbe is ütközik az officium el végzése, de azért mégis valahogyan szakitanak annyi időt, amennyi szükséges arra, hogy ennek a kötelességüknek eleget tegyenek. Ha azonban a lelkipásztori teendők úgy lefoglalnák, hogy egyáltalán nem, vagy pedig különös megerőltetéssel (erkölcsi lehetetlenséggel) végezhetnék el ezt a különben fontos kötelességet, akkor mindenféle morális megengedi, hogy ilyen esetben elhagyja, vagy csak részben mondja el az officiumát. Fődolog, hogy a lelkiismeret legyen gyöngéd s ne bemohásodott s akkor megy minden a maga rendjén.

Mit mondjunk tehát: kérjük-e a breviárium megrövidítését, vagy ne kérjük?! Semmi esetre se kérjük! Örvendjünk, ha megfeszitett munka árán bár, de mégis szolgáltunk a mi Istenünknek és a lelkek üdvének. Rossz jel, ha valaki a levegőt soknak, erősnek találja, de még roszszabb jel az, ha egy pap az imát — lelkének éltetőjét — soknak, elviselhetetlennek találja. Azért csak kitartóan „orate fratres et vigilate, ut non intretis in tentationem", az imát nem kevesbbiteni!

Brr.

HIREK.

— **Egyházmegyei hirek.** Püspök urunk Balázs Ferenc főesperes, torjai plébánost, — Farkas Lajos dr. főgondnok bemutatására — kinevezte kolozsvár-szentpéteri plébánossá, a főesperesi cím és jelleg megtartásával; Dr. Szekeres József kolozsvár-szentpéteri plébánost Csikszeredába plébánosnak, Szigethy Gyula csikszeredai lelkészt ideiglenes minőségben Parajdra lelkésznek. — Kinevezte továbbá a kézdi-orbai esperesi kerület főesperesévé és tanfelügyelőjévé, meg a kézdivásárhelyi főgimnázium püspöki biztosává Markaly Antal kézdiszentléleki plébánost és a kézdivásárhelyi oltáregyesület igazgatójává Tamás Dávid osdolai alesperes-plébánost.

— **Változás a püspöki bérmaútban.** Lapunk 13. számában közölt tavaszi bérmaúti programmban változás állott be annyiban, hogy Teke-Erkeden máj. 12-én, Mezősámsondon máj. 13-án, Mezőbándon máj. 14-én lesz a bérmálás. Utolsó állomás eszerint Szászrégen lesz, a hol június 7-ikén fejeződik be a hivatalos egyházlátogatás.

— **Kérelem.** A püspöki bérmekörút alkalmából igen kérjük az illetékes lelkész urakat, méltóztassanak arról gondoskodni, hogy ügyes tollú tudósitók a bérmakörút eseményeiről kellő időben tudósitsák egyházmegyénk ezen lapját, mely hivatva van ezen fontos egyházi ténykedésnek történetét hisztorikum gyanánt közreadni és a jövő számára megőrizni. De igen kérjük, hogy a rövidre szabott tudósitások már kedden délelőttre itt legyenek Gyulafehérvárt.

— **Küldöttségek az egyházmegyei központban.** Két küldöttség tisztelgett Püspök urunknál az elmult napokban. Az öt tagú bráді küldöttséget (Buder Nándor, Weszely Péter, Pietsch József és Ábrahám József) Kardoss Árpád szolgabiró vezette, hogy a leányegyháznak anyaegyházzá való emelését kérelmezze. A másik huszonhárom tagú küldöttséget bukovinai, boszniai és romániai csángókból Szabó Imre pénzügyi számtiszt vezette, akinek már eddig is nagy érdemei vannak a csángók visszatelepítése körül s akinek buzgólkodása folytán székely atyánkfiai közül számosan az Amerikába való kivándorlásról is lemondottak. Ezen küldöttségük útján is földet kértek meg munkát, hogy itthon maradhassanak.

— **A nagyváradi látogatás.** Püspök urunk Budapestről Kolozsvárra az igazgatótanács ülésére való utaztában április 13-án kiszállott Nagyváradon, hogy a premontreiek főgimnáziumát meglátogassa. A Nagyváradon megjelenő „Tiszántul"-ban olvassuk: a tanári testület boldog volt, hogy házában a tanulóifjúság fenkött lelkü apostolát üdvözölhette. Püspök urunk a tanulóifjúságnak az intézet disztermében a szeplőtelen jellemről, a tiszta és munkás életről elragadó s a gyermeki lélek mély ismeretétől és apostoli szeretetétől áthatott beszédet mondott. Utána estig buzgón gyóntatott. A vacsorán, melyen Fetser Antal káptalani helynök is részt vesz, Kertész Miksa búcsúzott el a püspöktől a ház nevében, megköszönve a kitüntetőfigyelmet, melyben a premontreieket és tanitványaikat részesítette. Reggel felhatkor szentmisét mondott a püspök úr, hatásos beszédet tartva megáldoztatta a nagyszámban megjelent tanulóifjakat; majd kocsin a pályaudvarra hajtatott, de alig ért oda, már ott voltak az ifjak, kik futva tették ezt a félórás útat, hogy lelkesen búcsút vegyenek felejhetetlen apostoli lelkü főpásztoruktól.

— **Papi konferencia.** A gyulafehérvári papnevelőintézet kápolnájában pénteken, április hó 15.-én volt a havonta megtartatni szokott papi konferencia; a központi papságnak Püspök atyánk tartott a „gaudium sacerdatale-ről hatásos elmélkedést, amelyet a papok gyónása követett.

— **Püspöki körlevél.** Megjelent Püspök Urunk ez évi IV. sz. körlevele, amelyben az egyházak tizévenkint kiállitandó életrajzi adatainak a főesperesek útján május hó végére való beküldését rendeli; fontos elvi jelentőségű döntést közöl az 5%-os iskolai adó ügyében, szól a budapesti központi oltáregylet 50 éves

jubileumáról, amelynek díszgyülésén a püspök úr is részt fog venni és vasárnap, május 8. án az ünnepi szentmisét fogja tartani; értesít a Salzburgban július 18—21 tartandó V. Mária-kongreszusról s végül közli az erdélyi egyházmegyében a kath. sajtó támogatására begyült adományokat és az egyházmegyei kisegitő alap meg a Szent-László-Társulat javára az 1909. évben történt befizetéseket.

— **Telepités Alvincen.** A földmivelésügyi miniszterium az Alvincen tervezett 22 gazdálkodó- és 6 munkástelephelyet az ottani római katholikus és református vallású hívek számarányához képest 12 római katholikus vallású gazdálkodó telepessel és 2 római katholikus vallású munkástelepessel fogja betölteni; a fennmaradó 10 gazdálkodó- és 4 munkástelephelyet pedig református vallású telepesek részére tartja fönn. Ez mindenesetre megnyugtató és méltányos eljárás.

— **Jubileum.** Megható egyszerüséggel és őszinte szeretettel ünnepelték a kolozsvári Szent-Ferenc-rendi nővérek főnöknőjüket Rudel Bernardinát azon emlékezetes alkalomból, hogy már 25. éve teljesíti rendjében a betegápolás önfeláldozó munkáját. Püspök urunk mondott szent misét. Majd átnyujtotta szentséges atyánk, X. Pius pápa emlékképét; ezen Őszentsége sajátkezüleg megörökítette Bernardina nővér kiváló érdemeit, melyeket az apácacsalád bölcs kormányzása és a betegek odaadó gondozása körül szerzett s végül szíve teljes szeretetéből neki apostoli áldását küldi. Püspök urunk a nevezetes évforduló emlékeül kis keresztet díszített arany gyürüt adott a jubilánsnak, akit ragaszkodó tisztelettel és igazi „gaudium Domini"-val ünnepeltek a szeretett müveiben fáradhatatlan család tagjai, a betegápoló Szent-Ferenc-rendi nővérek.

— **Az erdélyi egyházmegyei kisegitő alapba** az egyházmegyei papság az 1909. év folyamán befizetett: a központiak 315 K., Hegyalja 64 K., Bányavidék 70 K., Bacaság, Sepsimiklósvár 295 K., Szeben-Fogaras 194 K., Alcsik-Kászon 212 K., Felcsik 423 K., Erzsébetváros 52 K., Gyergyó 270 K., Hunyad 167 K., Kézdi-Orbai 257 K., Kolozs-Doboka 296 K., Küküllő 68 K., Marosi esp. 348 K., Szolnok-Doboka 156 K., Torda-Aranyos 70 K. és Udvarhely 312 K., tehát összesen 3569 K.; ezeken kivül a székeskáptalan az országos kongrua alapba fizet évi 2400 K.-t.

— **A Szent-László-Társulat** javára az erdélyi egyházmegyéből befolyt az 1909. évben összesen 501·10 K., amint az a legutóbbi főpásztori körlevélben olvasható.

— **A katholikus sajtó támogatása az erdélyi egyházmegyében.** Érdemes megismernünk, hogy az erdélyi egyházmegyében úgy esperesi kerületenkint, mint egész összegében mennyit áldoztak a kath. sajtó támogatására; még pedig Alcsik-Kászon 136·68 K., Barcaság, Sepsi-Miklósvár 141·99 K., Bányavidék 85 K., Erzsébetváros 36·23 K., Felcsik 248·64 K., Gyergyó 237·38 K., Hegyalja 70·16 K., Hunyad 48 K., Kézdi-Orbai 240·43 K., Kolozs 120·07 K., Küküllő 106·78 K., Maros 114·20 K., Szeben-Fogaras 30 K., Szolnok-Doboka 179·08 K., Torda-Aranyos 78·48 K. és Udvarhely 245·32 K. A kath. sajtóra begyült tehát összesen 2154·43 K. az 1909. évben.

— **Csiksomlyói összejövetel.** A csiksomlyói róm. kath. főgimn. tfjúságának Sarlós Boldogasszonyról nevezett Mária Társulata a gimnáziumnak Csikszeredába való áthelyezése folytán a jelen évben megválik bölcsőjétől, Csiksomlyótól. Ezen alkalomból a Mária Társulat jelenlegi és volt tagjai f. é. május hó 15-én, Pünkösd vasárnapján nagy búcsú-ünnepélyt rendeznek, melynek vázlatos programmja a következő: d. e. 8 órakor sz. mise, mely alatt a jelenlegi és megjelent volt tagok közösen a sz. áldozáshoz járulnak; d. u. ünnepélyes bevonulás a kegytemplomba; tagfelvétel; a megjelent régi tagok megújítják a felvételkor tett fogadalmukat; körmenet; az internátus nagy termében disz-előadás, melyen szinre kerül Erdösi Károly „Rákóczi" c. szinmüve. A Mária Társulat kéri mindazokat, akik valaha a Társulatnak tagjai voltak, hogy ezen közös ünnepélyen, minél többen jelenjenek meg, és ezáltal az ünnepély lehetőleg impozáns legyen. Akik az ünnepélyen részt akarnak venni, legkésőbb ápr. hó 30 ig értesitsék ezen szándékukról a társulat jelenlegi vezetőjét, Rés János főgimn. vallástanárt, hogy a rendezőség a végleges és részletes programmot megállapithassa, s azt a jelentkező tagoknak idejekorán megküldhesse. Esetleges inditványaikat a jelzett czimre küldjék. A rendezőség kéri a főtisztelendő plébános úrakat, hogy a legközelebbi vasárnap ezt hirdessék ki a népnek a szószéken, hogy igy arról minél többen szerezzenek tudomást. Nagy hálára kötelezném a plébános urak a rendezőséget, ha a plébániájuk területén lakó régi Mária társulati tagokat, akik Somlyón vétettek fel a társulatba (a nép mondása szerint „akcendáltak") gyülésre hivnák össze, velök megbeszélnék a dolgot s aztán a rendezőséget arról értesítenék, hogy ki fog ezen ünnepélyünkön résztvenni. Mária ünneplése közös célünk és örömünk.

— **Erdélyi kath. sajtóalapunk,** mert irodalmi társulatunk alapja mostani működését tekintve valóban az, amint a legutóbbi beszámolón kitünt, örvendetesen növekszik. Gyarapodása az erdélyi püspök úr állandó évi támogatásából és a pénztárnak okos és lelkiismeretes kezeléséből ered, amelyekhez most még Ujfalusi József dr.-nak hagyatéka járult. Tetemesebb növelésére volna azonban szükség, hogy jövőjét biztositsuk. Akiknek tehát módjukban van, a nemes példákat követve nem volna szabad nekiek róla megfeledkezni. Ahol csak tehetjük, igyekezzünk úgyszólván egyetlen önálló kulturális alapunk gyarapitására közreműködni. Sokan vagyunk nyerészkedő vállalatokban, pénzintézetekben és más sok helyt, hol befolyásunkat eredményesen érvényesithetjük, jusson eszünkbe, hogy a jótékonyságra és kulturális célokra szánt nyereményekből a kath. sajtónak is juttassunk.

— **A „holt kéz" vagyona.** Nem tudják azok, hogy mi az élet, akik a katholikus egyházi vagyont holtkézi vagyonnak mondják. Pedig hát nincs elevenebb, messzibb erő, áldást osztogatóbb, nincs adakozóbb kéz, mint az egyháznak a keze, amely vagyonának gyümölcsét osztogatja a betegeknek, árváknak, szegényeknek; a tudomány, a magyar müvelődés és a müvészetek oltárára sokat áldoz. Mert bizony ez a holt kéz a legelevenebb ebben az országban. Az egyházi vagyonnak köszönhetjük budapesti egyetemünk alapitását, amelyre Pázmány Péter kétmilliós koronánál többet adományozott már 3 századdal ezelőtt. Lósy Imre nyitrai püspök is adott hozzá 142000 K.-t. Szelepcsényi esztergomi érsek 940000 K.-t, Széchenyi esztergomi érsek 616000 K.-t, Mattyasovszky nyitrai püspök 700000 K.-t, Foglár György egri kanonok 220000 K.-t, Zsolnai Dávid veszprémi nagyprépost 604000 K.-t, Wurm József nyitrai püspök 800000 K.-t, Simor János hercegprimás 3200000 K.-t, Hám János 3000000 K.-t hagyományozott iskolai és nevelési célokra. Hát még életükben hányszor ennyit áldoztak ugyanezen szent és hazafias célokra?! Hogy a szegényeknek eddig az egyházi vagyonból támogatásképen mennyi jutott, annak csak a jó Isten a megmondhatója. Hogy az egyházi vagyon mai élvezői mire használják fel jövedelmüket, azt mindenki tudja, aki figyelemmel kiséri, hogy emberbaráti és tudományos célokra kik és mit szoktak adakozni. Hát ilyen jótevője hazánknak ez az egyházi vagyon, vajjon ki fogja jótékonyságát pótolni, ha azt a katholikusoktól elrabolják?!

— **Van-e középiskoláinkban közéleti nevelés?** Az a hire, hogy nincs vagy legalább ritka helyt egy cseppnyi. Pedig hát ez nagyon fontos dolog, mert hisz innen kerülnek ki a jövőnek társadalmi tényezői. Sajnos, mai nevelésünk eredménye aligha nyujt egészséges világfelfogást, mert a fiúk már nagyrészt a szülői háznál ferde társadalmi szokások rabjaivá fejlődnek, úgy hogy az iskola alig adhat olyan irányitást, hogy magukat a közéleti szerepekhez hasznosakká és szinte szükségesekké képezzék. Hiszen már az iskolapadban nem tiszta, rendes diákok, hanem kiöltözött majmok ülnek, mire pedig lerázzák magukról az iskola porát, egész modern svihákok, „gavallérok": a párbaj-kodex alapos ismerői, monokli vitézek; úgynevezett müveltségük fokmérője, hogyan tudnak léha társaságokban mozogni, flirtelni, ügyes táncosok, jó táncrendezők-e és . . . más ilyen semmiségek. Fejük azonban üres, legtöbbször még a zsebük is, s egyetlen komoly foglalkozásuk a társadalmi életünkben oly divatos protekció keresés. Közhivatalba kerülve az ilyen alakok, mivel sem rátermettség, sem munkaképesség nincs bennök, a hivatalos elfoglaltságot csak kellemetlen, szükséges rossznak nézik. Közéletünk nem ezért sülyedt e annyira?!

— **Glosszák a kath. iskolákról.** Egy közeli érdeklődő tapasztalata alapján a kath. iskolák felügyelői számára a következő direktivákat tartotta érdemeseknek a följegyzésre: 1. Ismerd el, hogy a róm. kath. iskolák főalapitója egyháza által maga az Isten, maga Jézus Krisztus! 2. A róm. kath. iskolák szent jellegét ne kisebbitsd! 3. Megemlékezzél róla, hogy teljes szivedbel a kath. ügyet szolgáljad! 4. Tiszteljed a katholikus iskolákat, ha ezek adtak neked kenyeret! 5. Semmiféle szenvedéllyel ne öld magadban a kath. érzést és a nemes tehetséget! 6. Tanitóid közül ne válogass ki egyeseket per „tu"-ra! 7. A róm. kath. iskolák jellegét elvenni ne törekedjél! 8. Képzelt terheket, vagy pótadókat a község részéről ne vedd komolyan s célzatosan ki ne használd! 9. A tanitók jutalmazásánál mindenkivel szemben egyforma figyelemmel és jóindulattal légy! 10. Se az iskolaházat, se az iskola más fundusát, semmi más jövedelmét ne kivánjad községinek nyilvánitani, hogy igy a kath. jelleget veszélyeztesd! Qui sic facit, vivet!

— **Magyar müvelődésünk és a szekularizáció.** Magyar hazánknak minden tudománya, minden müemléke, maga földmüvelésünk és iparunk a katholikus egyház gyámolitó kezéből indult fejlődésnek és nincs ez országban olyan vagyon, amelynek magyar nemzeti kulturánk századrész annyit köszönhetne, mint épen a katholikus egyházi vagyonnak. Sajnos, de tény az: akik ma könyveket irnak a szekularizáció érdekében és azt minden áron keresztül hajszolni szeretnék, csunyán elfelejtik azt, hogy tudományukat legtöbben katholikus iskolákban, katholikus világi vagy szerzetesi gimnáziumokban, a katholikus pénzből alapitott és részben most is fenntartott egyetemen szerezték. A szekularizáció a magyar müvelődést, tudományt,

művészetet nemhogy előbbre ne vinné, sőt egyenesen hátráltatja és veszedelmes krizisbe hozza. A magyar kulturának nyilt ellensége tehát az, aki művelődésünkre nézve annyira áldozatos katholikus egyházi vagyonnak lefoglalását, illetőleg elrablását: az átkos szekularizációt hirdeti és óhajtandónak vallja.

— **Ruville könyve magyarul.** A hallei egyetem egyik kiváló tanára Dr. Albert v. Ruville tudományos kutatásai alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy csak a kath. egyház lehet Krisztus igazi egyháza. Meggyőződését követve 1909. márc. 6 án vissza is tért a kath. egyház keblébe. Ezen lépésének indító okait összefoglalva egy könyvben ki is adta, melynek címe „Zurück zur heiligen Kirche." A könyvben a finom logika, előkelő módor és szókimondó hang oly harmonikusan egyesülnek, hogy soha sem sértik az elhagyott protestáns egyházat, sőt éreztetik az olvasóval, hogy a szerző mennyire szerette a protestáns egyházban is a krisztusi tanokat. E könyvnek magyar fordítására engedélyt adott a szerző Dr. Péter Antal theologiai tanárnak. A fordítás már elkészült és rövidesen sajtó alá kerül. A könyv megjelenése jún. közepére van tervbe. Különösen a hittanár urak figyelmét hívjuk fel a kitünő műre, mely rendkívül kedvező apologetikus hatást fog gyakorolni a gimnáziumot elhagyni készülő ifjuságra. A mű ára 1·50 K. Megrendeléseket levelezőlapon már most lehet tenni a fordítónál. Egyelőre pénzt még nem kell küldeni.

A vakok.

A vakság úgy a testi, mint a szellemi tulajdonságokra oly nagy hatással van, hogy látók és vakok közt az eltérések feltünők.

Az ép szemü gyermek születése után 6—8 hétre felismeri anyját; az anyja iránti szeretet, s édes anyjának felismerése első szellemi megnyilatkozása. A mosolygó anyai arcnak mosolylyal és feléje nyujtott kezekkel válaszol; öröm és vigság közt tölti életének első éveit, minek következménye a testileg és lelkileg arányosan fejlett ifjú lesz!

Ellenben a vak!

A feléje közeledő édes anya mosolyát nem érzi, így azt nem is visszonozhatja; szeme mély homályba van borítva, az őt környező dolgokról nem vesz tudomást, magára van hagyatva, felnő, mint a gyenge üvegházi növény; önmagával tehetetlen, izmai, melyek soha nem voltak foglalkoztatva, petyhüdtek lesznek és elvesztik minden rugalmasságukat. Betölti 8—10-ik életévét, de sem testi, sem szellemi ereje nincs, tehát iskoláztatásra alkalmatlan.

Okos és előrelátó bánásmóddal azonban a baj a minimumra redukálható!

Mi tehát a kötelessége a szülői háznak a vak gyermekkel szemben?

1. Bánjanak a vak gyermekekkel is egészen úgy, mintha látó volna, s iparkodjanak tagjait és érzékeit működtetni és gyakorolni. Ha kezeit emelgeti, adjanak neki egyes tárgyakat, játékszereket, hogy azokat tapogathassa. Hallását és értelmét ébresztgessék előmondás, éneklés vagy hangszeren való játszás által.

2. Tanítsák meg a gyermeket ugyan abban a korban járni, amelyben a látó gyermekek tanulnak.

3. Ne hagyják sokáig egyben tétlenül ülni, hanem járassák körül a szobában, házban, udvaron stb., hogy az őt körülvevő tárgyakat megismerje. Kérdéseire készséggel adjanak igaz feleletet.

4. Tanítsák meg az öltözködésre, vetkőzésre, mosakodásra, ruháinak rendben tartására, az evőeszközök helyes használatára.

5. Örködjenek testtartása felett, ne hogy rossz szokások nála természetté váljanak. Engedjék látó gyermekekkel játszani és velök a szabadban járni-kelni.

6. A házi teendőkben vegyen részt: fejtsen babot, törjön diót, hámozzon burgonyát, etesse a szárnyasokat, hordjon fát, vizet a konyhára stb.

7. Beszéljenek a gyermekkel gyakran és sokat, de soha se fejezzék ki szánakozásukat vaksága fölött, s ne engedjék, hogy azt mások tegyék!

8. Tanítsák vallásosságra és erkölcsösségre!

Mindezek a gyakorlatok és foglalkozások nem szorítkoznak csupán az érzékek tevékenységének egyszerű felébresztésére, hanem bizonyos fokig az értelmi tevékenység közreműködését is feltételezik.

Különösen az emlékező tehetség gyakorlandó a vak gyermekeknél, mert a vak nélkülözi mindazokat a segéd eszközöket, melyek az épszervüeknek oly bőven állanak rendelkezésére. Amit a vak egyszer elfelejtett, az rá nézve el van veszve. Gyors és hű emlékezőtehetség a vakok nélkülözhetetlen könyvtára.

Hogy mily bámutatos eredményeket lehet az emlékező tehetség észszerű gyakorlása által elérni, annak illusztrálására álljanak a következők.

A prágai intézetben egy 20 éves vak ifjú, aki egy maga 5 látóval szemben sakkozott egy időben, öt táblán, dacára erős ellenfeleinek — pusztán emlékező tehetségére támaszkodva, mind az öt játszmát megnyerte. Ugyan ő 21 számból álló számsort képes volt hiba nélkül utána mondani.

A vakok kolozsvári intézetében néhány évvel ezelőtt volt egy Pálffy Sándor nevü növendék, aki megtudta mondani, hogy az intézetben eltöltött 7 év alatt mindenik napon mi történt, mit evett, s aki a világtörténelmet a legrégibb kortól napjainkig fennakadás nélkül tudta elmondani. — Megjegyzendő, hogy tankönyv nincs, s a gyermek egyszeri hallásra jegyezte meg fenntieket.

Opera részeknek egyszeri hallás után való eljátszása szintén igen gyakori stb.

Hogy a kiképzett vak önmagát, sőt még családját is képes fenntartani, legyen szabad arra is néhány példát felemlítenem.

Horváth Attila, a vakok budapesti intézetének volt növendéke, jelenleg zenetanára, évi 6—7 ezer koronát keres. Hogy tényleg kiváló szakmájában, fényesen bizonyítja az a tény is, hogy 1896-ban ő nyerte el az ezer koronás királyidíjat.

Gyámolító egyesületünk mult évi jelentéséből álljanak itt a következő adatok.

Ferenczi József kefekötő növendék évi keresete: 1021 korona 57 fillér. Jung Anna székfonó növendék évi keresete: 783 korona 10 fillér; Fekete József kosárfonó évi keresete: 840 korona 9 fillér. Schulleri Rezső gépíró évi fizetése: 1200 korona stb. stb.

A tanult vak tehát épp úgy meg tudja keresni a mindennapi kenyerét, mint látó embertársai; csak mód és eszköz kell hozzá.

A fenntiek eléggé igazolják, hogy a vakok is képezhetők; számukra is kellett tehát oly intézeteket létesíteni, ahova bejutva, megszerezhessék mindazokat az elméleti és gyakorlati ismereteket, melyek őket arra képesítsék, hogy embertársaiknak ne terhére, de hasznára váljanak.

Állam és társadalom kezetfogva már évtizedek óta munkálkodik nálunk is a vakok sorsának enyhítésén. Jelenleg 5 intézetünk van, és pedig: Budapesten 2, Szegeden, Szombathelyen és Kolozsvárt 1—1.

A kolozsvári intézetnek ma 46 növendéke van, akik megtanulnak írni, olvasni, számolni, — megismerik hazánk földrajzát, történetét, — megtanulnak székeket, kosarakat fonni, kefeket kötni stb.

S mily boldogság ezt látni! Látni, hogy mint pirul el örömében annak az arca, ki sohsem látott mást pirulni, érezni a felénk fordított világtalan szemekből a mélységes hálát és köszönetet, tudni azt, hogy e szerencsétlenek épen a mi szerény filléreink felhasználásával lesznek „igazi emberekké", mindez — méltán mondhatom, — a legnagyobb boldogság.

Intézetünk fenntartása jelenleg évi 15 ezer koronába kerül s ez összegnek nagyobb részét társadalmi úton hozzuk össze.

A mai társadalom tehát nem vádolható a vakok iránt való érzéketlenséggel, nemtörődömséggel! De ha tekintetbe vesszük, hogy hazánk e részében mintegy ötezer vak él s ezek közül ezer a tanköteles, akkor mélységes szomorúsággal kell belátnunk, hogy nem eleget tesz. Alig 5% részesül oktatásban, a többi, mint önmagával tehetetlen, nyüge a társadalomnak, koldusa önmagának.

A társadalomnak maga iránti kötelessége is, hogy e téren a multban történt mulasztásait mielőbb helyre pótolja és a vakok ügyét alapítványok tevésével, nélkülözhető néhány fillérjével az eddiginél hathatósabban támogassa.

S társadalmunk, nemzetünk irgalmas. Nem hagyja a vakokat állattá sülyedni, tanítás által visszaadja önmagának, a hazának, s összeadott fillérjeivel segítségükre siet, hogy őket megmentse.

Ágyalapítványt tesz, aki egyszersmindenkorra 6000 koronát, vagy annak 4%-os kamatját fizeti évenként; joga egy vak gyermeket az intézetben elhelyezni. Alapító tag, aki egyszersmindenkorra 200 koronát, pártoló tag, ki hat évi kötelezettséggel legalább évi 4 koronát — s adakozó, ki bármily csekély összeget fizet intézetünk céljaira. Az ágyalapítványi alapító tagsági díjak el nem költhető vagyonként az illető adományozónak nevén kezeltetnek. Az intézet céljaira szánt összeg a kolozsvári polgármesteri hivatalhoz küldhető, amely azt hivatalosan nyugtatja; az utalványra rájegyzendő, hogy a vakok intézete javára.

Nem rég ültük husvét ünnepét, a keresztény világ e magasztos ünnepét, az „Isten-ember" iránt való mérhetetlen szeretetének nagy napjait! Legyen távol tőlünk is ma a szerencsétlenség, ne irányítson bennünket sem faji, sem osztály, sem vallási érdek, mert ezek a véleményharcot a jótékonyság birodalmába is átviszik, s még jót sem akarunk tenni akkor, ha más olyan is teszi azt, akit valamely oknál fogva, nem számíthatunk „érdek barátaink" közé.

Hagyjuk egy kissé a politikát. Érdekbarázdás komor mezején a fontolgató „hideg ész" lakik. Szent célunk elérésére most „szív" kell, áldozatra kész, meleg szív, melyhez az elhagyatottság, a nyomor mindenhatóan szóljon! Egyesítsen az irgalomnak önkéntes buzgalma százakat meg százakat, szerezzük meg magunknak minél többen azt az örömet, hogy elmondhassuk: „Ez a mi művünk." A názáreti Jézus sok csodát művelt. Megnyitotta a vak szemeit, tisztára gyógyította a bélpoklost, a harminc éven át betegnek megoldá kötelékeit, a kesergő özvegynek halott fiát életre kelté s a vétkes nőnek tisztára mosta bűnös lelkét. Ez a Jézus most is él, most is gyógyít! Kegyelmében a vakok is bizhatnak, testi szemeiket bánthatja a napsugár, de lelki szemeiket, melyekkel az Úrra tekintenek, „az égifény sem bántja már." Az Úr, ki bennünk él, általunk gondoskodik róluk.

Kérve kérek mindenkit! Jöjjenek segítségére a vakoknak minden lehető módon, mert hiszen a vakot unott életéből kimenteni, lelkében világosságot gyújtani, isteni feladat.

Ha szívem melegét szavakban fejezhetném ki, ha egy Kossuth Lajosnak gyújtó szava az enyém lehetne, úgy lelkesebben hívnám fel édes magyar hazánk 20 ezer vakjának támogatására a törvényhatóságokat, egyházakat, városokat és községeket, egyleteket, gazdagot és szegényt, iparost és földmivest egyaránt.

Legyünk irgalmasak! Bár csak gyér filléreinkből juttasunk néhányat azok számára, kik Isten szép világát soha sem láthatják, mert a nyomor enyhítés felszámíttatik ama mérlegben, mit egy Isten tart — és felrovatik a végtelenség márványkönyvébe azok számára, kik embertársaik nyomorát megenyhítették.

Schannen Péter.

Szerkesztői üzenetek.

Jön a mumus! Igen jónak találjuk és jövő számban hozzuk. A kedves szellemi támogatásért hálás köszönet és szivélyes üdvözlet!

N. B. Jövő alkalomra marad. Rövid, ügyes, aktuális dolgokat kérünk, mert úgy látjuk, hogy onnan jól telik. Üdv! Szerkesztőnk még mindig betegen fekszik.

Etéd. Szép munkásságukat úgy hasznos hisztorikumnak, mint főkép üdvös példának szívesen leközöljük; de igen kérjük, hogy hasonló tárgyat a jövőre rövides és fordulatos zsurnaliszta modorban átdolgozva újságcikk gyanánt küldeni kegyeskedjék, mert a közlemény tartalma olyan formában inkább érvényesül és így hatásában eredményesebb lesz. Hazafias munkálkodásuk iránt igaz tisztelettel vagyunk. Jövő számban!

Szikra. Jönni fog. Vezetőnek igen jól beválik. Mennél többszöri viszontlátást kérünk!

Brr. Hálás köszönet. Mint aktuális dolog azonnal jó. Vezető elvünk lehetőleg mindig a rövidség.

Ypsilon. A legutolsó pillanatban jött, s így időszerűsége miatt más dolgokat kellett a jövőre halasztanunk. Köszönet és hála, de máskor előbb várjuk.

Dániel Imre „Diarium“-a.

(Folytatás.)

Cont. pag. 55.

XI.

Dominica infra Octavam Epiphaniae, persoluto ad S. Mariam Majorem Missae sacrificio, visum mihi est vicinas S. Praxedis et S. Martini (In marg.: in montibus) Ecclesias adire. Illa Patribus Benedictinis Congregationis Vallisumbrosae, haec Carmelitis discalceatis propria est. Illa domicilium quondam S. Praxedis fuerat, atq(ue) hodiedum ad sinistram majoris Portae partem, muro inserta conspicitur Petra, supra quam eadem Sancta dormiebat. Extat in eadem Ecclesia Capella, in qua Columna marmorea tres palmos alta, cui Christus Dominus alligatus, flagellisq(ue) concisus fuerat, conservatur. Venerandum hoc monumentum per Cardinalem quemdam é familia Colonna oriundum ex oriente Romam translatum est. In medio hujus Ecclesiae fons est, in quem á S. Praxede Sanctorum Martyrum sanguis collectus, repositusq(ue) fuit. Sub Ara majori hujus Ecclesiae in constructa eum in finem Catacumba 3500 Sancta Martyrum Corpora conquiescunt.

Elegans est antiquitatis monumentum Ecclesia quoq(ue) S. Martini in montibus, supra rudera Balnei Titi Vespasiani aedificata, et 24. columnis (In marg.: antiquis) ejusdem magnitudinis decorata. Habet subterraneam amplam Capellam, in qua olim á S. Sylvestro Pontifice, cum interventu Constantini Imperatoris, ejusq(ue) Matris Helenae bina Concilia celebrata fuerunt. Ingens imago, Sessionem hor(um) Concilior(um) repraesentans prope portam Sacristiae, ad laevam ingredientis partem adpensa conspicitur. Hoc eodem loco, quem nunc dicta Ecclesia occupat, S. Sylvester Pontifex decem annis habitavit.

Expectatio Bibliothecarii Vaticani Domini Reggio, qui pollicitus fuerat á Se mihi visitationis officiu(m) hoc die reddendum esse, me toto pomeridiano tempore incassum domi detinuit; forte enim impeditus non comparuit.

Pag. 56.

XII.

Lustrandae Bibliothecae Dominicanoru(m), ad Minervam, quae ob amplitudine(m), editorumq(ue) Librorum multitudine(m) post Vaticanam primo loco censenda, et á Cardinale quondam Hyeronimo Casanate Conventui Dominicanoru(m) testamento legata est, publicoq(ue) Legentium emolumento in praesentiarum destinata, hodie initium feci. Illius Praefecturam gerit Vir doctissimus simul, atq(ue) humanissimus ex Ordine Praedicatoru(m) P. Joan. Baptista Autifredi, actu edendo illorum Librorum Catalogo accinctus, qui Saeculo XV-to Romanis litteris in lucem evulgati sunt. Perrenat memoria Cardinalis Casanate, hujus Bibliothecae primi Auctoris in marmorea pereleganti statua, eidem in hac Bibliotheca erecta, quae in fronte ejusdem collocata conspicitur. Duo sunt in hac Bibliotheca pluteorum ordines, inferior, ac superior. Ad superiorem per secretiores Scalas fit ascensus. Lectione Annalium Ecclesiasticor(um) Hungariae, á P. Inchoffero editorum primum ad eandem Bibliothecam accessum auspicari mihi visum est.

Inde ad vicinam S. Ignatii Ecclesiam, Societatis Jesu olim propriam, quae post Vaticanam S. Petri vix ulli alteri in urbe cedit, diversionem feci. Hic pro testudine est Pictura non usq(ue) adeo vetusta, quae oculos mire fallit, ut si quis in apto visionis loco constiterit, juraret veram esse non fictam testudinem. Lateralis S. Alojsii Ara, sub qua in eleganti Ciborio ejusdem sancti corpus reconditum jacet, praestat reliquis hujus Ecclesiae aris. Magnificum non procul inde visitur Monumentum Sepulchrale, Gregorio XV. ejusq(ue) Nepoti Cardinali Ludovico Ludovisio excitatum. In Apice Principalis Arae Uncialibus litteris haec prostat Inscriptio: E g o V o b i s R o m a e e r o p r o p i t i u s.

Pag. 57.

XIII.

In inspicienda Ecclesia S. Mariae Angelorum, quae supra rudera thermarum Diocletiani Imperatoris aedificata, atque á Pio IV. Summo Pontifice ad formam Graecae Crucis redacta est, postquam in eadem Missam celebrassem, longiores moras nexui. Exquisitissimae Artis picturae, atq(ue) imagines, quibus parietes hujus Ecclesiae decorantur, eo trahunt pictoriae Artis sodales, atq(ue) Magistros, ut é praeclarissimis Prototypis ectipa desummere possint. Principem inter imagines hujus Ecclesiae locum facile tenent illae duae, quar(um) (In marg.: altera) S. Petrum inverso modo Cruci suffixum repraesentat, altera Simonem magum ad preces Divi Petri é sublimi ruentem exhibet. Magni Cardinalis Parisii exuviis in hac Ecclesia jacenti (In marg.: bus) insigne sepulchrale monumentum positum est, ad cujus pedem haec conspicitur Inscriptio:

Corpus humo tegitur
Fama per Ora volat
Spiritus astra tenet.

Az 55. old. folyt.

Jan. 11-én.

Vizkereszt nyolcada alatti vasárnap a S. Maria Maggiore bazilikában mondottam a szent misét, utána kedvem támadt a Santa Prassede és S. Martino ai monti egyházak látására. Az előbbi a vallisumbrosai bencés kongregációé, az utóbbi a sarutlan karmeliták temploma. Az előbbi valamikor Sz. Praxedis lakóhelye volt s még ma is látható a főkaputól balra a falba illesztve az a kő, melyen a szent egykor nyugodott. Ugyanesak ebben a templomban van egy kápolna is, benne egy három arasznyi márványoszlopot őriznek, melyhez az ostorozáskor hozzá kötözték Krisztus urunkat. E tiszteletreméltó emléktárgyat valamelyik Colonna biboros hozatta a keletről Rómába. A templom közepén kút van, melybe Sz. Praxedis összegyűjtötte a szent vértanúk véreit. A templom főoltára alatt e célra vájt üregben 3500 vértanúnak teste nyugszik.[1])

Szép régi emlék a San Martino ai Monti templom is, mely Titus Vespasianus[2]) fürdőjének maradványai fölött épült, és 24 egyenlő magas antik oszloppal ékeskedik. Széles földalatti kápolnájában Konstantin császár és anyjának Ilonának jelenlétében szent Szilveszter pápa két zsinatot tartott. A sekrestye ajtajának közelében balról e zsinatokat ábrázoló nagy kép látható. E templom helyén lakott egykor szent Szilveszter pápa tíz éven át.[3])

Egész délután hiába vártam Reggiot, a vatikáni könyvtárost, ki mára igérte látogatásom viszonzását. Valószinűleg valami akadály miatt nem jöhetett el.

56. old.

Jan. 12-én.

A Minerva melletti dömések könyvtárának látogatásán kezdettem a mai napot, annak a könyvtárnak, mely terjedelme s nevezetes könyveinek nagyszáma miatt a vatikáni könytár után teendő. Valamikor Casanata Jeromos biboros hagyta végrendeletében a dömések kolostorára; manapság az olvasó közönség használatára szolgál. A könyvtár élén egy nagy képzettségü és igen művelt modorú dömés atya Autifredi Ker. János van, ki a XV. században olaszos betükkel nyomott könyvek jegyzékét készül kiadni.[4]) E könyvtár alapítójának, Casanata biborosnak emlékét a könyvtár homlokzatán elhelyezett nagyon szép márvány szobor örökíti meg. A könyvtárban két sorban vannak a könyvszekrények, alul s felül. A felsősorhoz félre eső lépcsőkön lehet feljutni. A P. Inchoffer[5]) kiadta „Annales ecclesiastici Regni Hungariae“ olvasásán kezdettem e könyvtár használatát.

Onnan a szomszédos S. Ignazio templomba mentem, mely egykor a jezsuiták volt, s amely a Szent Péter temploma után Rómában a legszebb. Itt a menyezeten ujabb keletü festmény látható, mely oly csodálatos módon téveszti meg a szemlélőt, hogyha valaki alkalmas helyről nézi, kész megesküdni, hogy az nem képzelt, hanem valódi. A templom oltárai között az a mellékoltár válik ki, mely alatt művészi foglalatban szent Alajos teste nyugszik. Onnan nem messze XV. Gergely pápának és öccsének Ludovisi Lajos bíborosnak pompás siremléke áll. A főoltár fölött nagy betükkel e szavak vannak felirva: „Rómában kegyes leszek hozzátok“.[6])

57. old.

Jan. 13-án.

S. Maria degli Angeliben mondottam a szent misét, azután hosszabb időt szántam e templom megtekintésére, melyet Diocletianus fürdőinek maradványain IV. Pius görögkereszt alakban építtetett föl. Mesteri festmények és képek ékesítik a templom falait és vonzzák oda a festő művészet mestereit és tanulóit, hogy a nagyhirü eredetiekről másolatokat készíthessenek E templom képei között első helyet az a kettő foglal el, melyek egyike sz. Péternek fejjel lefelé történt keresztre feszíttetését ábrázolja, másika azt a jelenetet örökíti meg, melyben szt. Péter imájára Simon Magus lehull a magasból. A hires Parisio bíboros teteme fölött jeles siremlék áll, melynek alapzatán e felirat olvasható:

Testemet a föld födi,
Hirem szájról-szájra száll,
Lelkem fel az égbe tör.

1) Egy felirat értelmében I. Paschalis pápa idejében (817—824.) tényleg hoztak Sz. Praxedis templomába a katakombákból mintegy 2300 sírüregből csontokat. — A többi adatra vonatkozólag a történeti kritikának komoly aggodalmai vannak. Sz. Praxedis köve és kútja valószínűleg a legendák széles, nagy világából valók. — Az ostorozás oszlopát állítólag Colonna János biboros hozatta 1223.-ban a Szentföldről, hol már Sz. Jeromos életében tisztelet tárgya volt.

2) Nem Titus Vespasianus, hanem Trajanus fürdői meliett.

3) Ma már senki sem fogadja el e két zsinat aktáinak hitelességét, s tekintettel arra, hogy e kor zsinatjainak megirói, Athanasius és Hilarius mitsem tudnak ez állitólagos zsinatokról, azért azok létezését is kétségbe vonják. L. Hefele Konziliegeschichte. I. 421. s. köv. l.

4) Autifredi helyesebben Audiffredi János 1714.-ben született. Főművei: „Catalogus librorum Bibliothecae Casanatensis“ (1761—1788.) és a „Specimen editionum italicarom sec. XV.“ melyre Dániel hivatkozik. L. Hurter Nomencl. Ljt. v. V. 415. col.

5) P. Inchoffer Menyhért, a magyar származású jezsuita művének első kötete először 1644.-ben Rómában; a második kiadás Pozsonyban 1795—97-ben jelent meg.

6) A nevezetes freskó Andrea Pozzo jezsuita atya alkotása. Mestere volt a perszpektívás festészetnek; játszva vetette oda a légies épületeket tüneményesen gyors ecsetével a San Ignazio menyezetére.

BODA JÓZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPITŐ CSIKTAPLOCÁN.

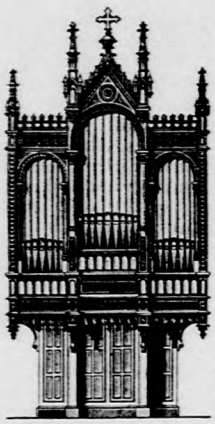

Van szerencsém a főtiszt. papság és a m. t. egyháztanács szives tudomására hozni, miszerint

orgona és harmonium épitő mühelyemet

teljesen ujonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabásu orgona épitését is elvállalni. Bárminemü javitásokat és átalakitásokat jutányos árban, pontosan eszközlök.

A nagyérdemü közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József, orgona és harmonium-épitő Csiktaplocán.

ALAPÍTVA 1898. — ALAPÍTVA 1898.

Magyar gyártmány!

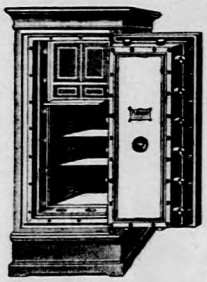

Tudvalevő, hogy minden egyháznak tüzmentes szekrényt kell szereznie. Amely egyháznak még eddig nincs tüzmentes szekrénye, forduljon bizalommal :::

METEOR

pénzszekrény- és tresorgyárhoz

Budapest, VI. Gömb-utca 59.

Mintatelep V. Marokkoi-u. 4.,

hol a legegyszerübbtől a legkomplikáltabb tüz és betörésmentes szekrények kaphatók.

Az Erdélyegyházmegyei központi alapitványi pénztár Gyulafehérvár, a Veszprémi püspökség és a Szent-István-Társulat Budapest stb. szállitói.

Árjegyzék dijmentesen küldetik. Telefon 103—71.

Alapittatott 1840-ben. 1890-ben állami ezüstéremmel kitüntetve.

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott

haranggyár, ARAD, Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak előrevaló meghatározásával **saját találmányú cs. és kir. szabadalmazott harangjait,** melyekkel igen tetemes süly és ármegtakaritás éretik el. p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 klg. sulyu harang hangja egy más régibb szerkezetü 460 klg. harang hangjával egyenlő.

A legujabb ingó rendszerü forgatható vasharang felszerelést, melyek, a tornyot nem rázködtatják, járásuk oly könnyed, hogy egy gyermek is több harangot huzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen huzható vasszerelésre való átalakitását, — repedt harangoknak ujravaló öntését vagy csekély felülfizetés mellett való becserélését.

Tüzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést dijmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katholikus cég)

egyházi ruha és reverenda-szabó

PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesit a legjobb szabásu, minőségü és finoman kidolgozott **reverendák** és **cimádák, papi civil öltönyök** előállitására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készitésére rendeztem be. **Mindennemü egyházi ruhák:** casulák, pluvialék, velumok, baldachinumok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készittetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat, mint ár** és **minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javitása olcsón és jól eszközöltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. — Személyesen is megjelenek — !

Kiadja az Erdélyi Római Katholikus Irodalmi Társulat. Nyomatott Papp György könyvnyomtatójában Gyulafehérvárt.